

Resensie

KOOPMAN, Nico & VOSLOO, Robert. 2002. **Die ligtheid van die lig: morele oriëntasie in 'n postmoderne tyd.** Wellington : Lux Verbi.BM. 160 p. Prys: R52,95. ISBN 07963-0084-4.

Resensent: *J.H. van Wyk*
(Pretoria)

Enige boek wat in Suid-Afrika, wat oorspoel word met etiese vrae, of oor die etiek gepubliseer word, moet sonder meer verwelkom word. Etiese besinning wat kan dien as wegwysers in die labirint van morele kwessies, is bitter nodig. Natuurlik is die gehalte van so 'n bydrae nie onbelangrik nie en behoort dit steeds op die fyn weegskaal van kritiese evaluering geweeg te word.

Afgesien van 'n inleidende en slothoofstuk bestaan hierdie boek van Koopman en Vosloo uit vyf hoofstukke. In die *Voorwoord* word die opset en doel van die boek uiteengesit. Hoofstuk 1 behandel die veranderende situasie en die soeke na morele oriëntasie. Hierin word aandag bestee aan die verskeidenheid, die hart en die oorsake van die moderne morele krisis; vervolgens aan die modernisme, postmodernisme, submoderniteit, gelyktydigheid van modernisme en postmodernisme, globalisering en kommunikasiekrisis.

Hoofstuk 2 kyk na die kerk en morele oriëntasie. Hierin word aandag gegee aan vrae soos onder andere of die kerk 'n ruimte is vir morele disoriëntasie of morele oriëntasie; of morele oriëntasie God se werk of mensewerk is. Die hoofstuk word afgesluit met 'n kort bespreking van wat genoem word die gestaltes van die kerk.

In hoofstuk 3 word in gesprek getree met kernbegrippe in die etiek. Die volgende subtemas word hier onder die loep geneem: twee belangrike opsies; op weg na 'n deugde-etiek; op weg na 'n etiek van verantwoordelikheid; handeling, keuses en reëls.

Hoofstuk 4 hou vas aan die tema van die kerk en handel oor morele oriëntasie in gemeentes. Die outeurs voer aan dat die kerk self 'n sosiale etiek is, waarna aandag bestee word aan Christelike praktyke en morele

oriëntasie (waaronder gesprek, gasvryheid, Sondagviering, doop, nagmaal en Bybellees).

Hoofstuk 5 behandel morele oriëntasie deur die gemeente en bespreek die profetiese, priesterlike en koninklike taak van die gemeente in etiese perspektief.

Die slothoofstuk bepleit 'n beweging van 'n etiek van sekuriteit na 'n etiek van gasvryheid; van 'n etiek wat voorskryf na 'n etiek van wysheid; van 'n etiek van afstandelike kritiek na 'n etiek van openbare verantwoordelikheid; van 'n Babelse etiek na 'n Pinkster-etiek en van 'n etiek van wanhoop na 'n etiek van Pase.

Ek sonder graag drie kenmerke uit van die etiek wat deur Koopman en Vosloo aangebied word. Eerstens kan dit 'n *verhoudingsetiek* genoem word. Hulle sê dit ook eksplisiet (12, 91, 121): “Vir ons siening in hierdie boek (dat die Christelike etiek primêr 'n verhoudingsetiek is) is 'n fundamentalistiese lees van die Bybel dodelik: Dit suggereer dat 'n mens die morele lewe kan uitklaar vanuit Bybel-‘waarhede’ op 'n manier wat los staan van die worstelende ontmoeting met God en jou medemens” (121).

Tweedens kan hierdie etiek ook as 'n *etiek van verantwoordelikheid* getipeer word (vgl. 76-84; 152-153). In hierdie verband, soos trouens in die hele boek, is die invloed van die Duiste etikus, Dietrich Bonhoeffer, duidelik sigbaar.

Derdens sou ek dit as 'n *ekkesiologiese etiek* wou beskryf. In drie van die vyf hoofstukke dien die kerk/gemeente as verwysingsraamwerk – en meer as dit – vir die etiese besinning. In hierdie opsig lewer die boek 'n belangrike bydrae tot die moderne etiese debat.

Ek sou graag die volgende kritiese opmerkings in hierdie verband wou maak. Die outeurs beklemtoon tereg die belangrikheid van *gesprek* in die etiek (99-103), en hulle tree ook inderdaad met talle buitelandse etici soos Bonhoeffer, Hauerwas en Wainwright in gesprek, maar daar is geen enkele verwysing na die werke van die vrugbaarste etikus wat Suid-Afrika tot dusver opgelewer het nie, naamlik Johan Heyns. Hoe besin 'n mens vandag in Suid-Afrika op wetenskaplike wyse oor etiek met volkome ignorering van die werk van Heyns? Dit is myns insiens 'n gróóte leemte in die boek.

Verder is hierdie etiek – ironies genoeg – in 'n groot mate nog maar 'n wit etiek. Dit is 'n etiek wat toepaslik is vir die gemeentes in Stellenbosch, maar die problematiek van byvoorbeeld Guguletu weinig betrek. Toegegee, daar word wel verwys na apartheid en na armoede, na

geweld en werkloosheid, na vigs en korrupsie (vgl. 16, 19-21, 117), maar in sy geheel gesien, is dit in 'n groot mate 'n Westers-georiënteerde en nie 'n Afrikasentriese etiek nie. Die skrywers stel op p. 33 die vraag of ons nie in Suid-Afrika 'n mengsel van modernisme en postmodernisme beleef nie, maar my aanvoeling is dat ons veel eerder te doen het met 'n mengsel van premodernisme, modernisme en postmodernisme – met klem op die eerste. En dit geld vir Afrika as geheel. Ek kan slegs na die Demokratiese Republiek van die Kongo verwys waar 'n ongeletterdheidsyfer van meer as 90% aangetref word. Ons praat deesdae baie maklik van postmodernisme (vgl. die subtitel van die boek), maar eintlik het Afrika nog nie eers werklik kennis gemaak met die modernisme (as rasionalisme) nie. Ons ervaar die probleemstelling van die modernisme vandag vir die eerste keer in Suid-Afrika in die debat rondom die historiese Jesus en die Nuwe Hervorming.

Die outeurs skryf spanningloos (tereg) dat “Paasfees (as fees van die opstanding van die gekruisigde Jesus) in die hart van die Christelike morele lewe staan” (10; vgl. 154), maar dit is 'n uitspraak wat deur die voorstanders van die Nuwe Hervorming betwyfel word. Nie dat Jesus onbelangrik sou wees nie, as méns is Hy wel belangrik, as wysheidsleraar inderdaad, as hoogste voorbeeld sonder twyfel. Maar die liggaamlik opgestane en dood-oorwinnende Jesus Christus? Nee, vir die Nuwe Hervorming is dit wetenskaplik onbewysbaar en teologies onaanvaarbaar. Dit is jammer dat die outeurs nie met die Nuwe Hervorming in debat getree het, of kon tree nie (dalk was hulle manuskrip voor die debat gereed), want in die Christelike etiek staan die figuur van Jesus Christus sentraal. Wie dogmaties oor Hom dwaal, moet ook in die etiek oor Hom dwaal. Daarom is die debat oor die sogenaamde “historiese Jesus” en die “opgestane Christus” vir die etiek van bepalende betekenis.

Koopman en Vosloo het 'n boek oor die etiek gelewer wat ryk is in nadenke en navorsing en wat die moeite werd is om te lees.

ERASMUS, Desiderius. 2002. **Tot lof van die dwaasheid. *Encomium Moriae*.** Uit Latyn vertaal deur J.L. de Villiers. Pretoria : Protea Boekhuis. 128 p. Prys: R99,95. ISBN 1-919825-47-9.

Resensent: J.H. van Wyk
(Pretoria)

Desiderius Erasmus (1469-1536) was ongetwyfeld een van die grootste geleerdes van sy tyd in Europa en sy invloed was vir eeue lank voelbaar,

tot selfs ná die periode van die Modernisme. Hy het 'n veelbewoë lewe gehad waartydens hy as skrywer en veral as filoloog uitgemunt het – 'n uitstaande teoloog of filosoof was hy nie juis nie. Uiteindelik het hy beter Latyn as Nederlands gepraat. Epogmakend was sy publikasie van die Griekse grondteks van die Nuwe Testament in 1516 in Basel, as gevolg waarvan die heerskappy van die Vulgaat beëindig is.

De Villiers het met sy vertaling van *Tot lof van die dwaasheid* – nie juis een van Erasmus se belangrikste werke nie – bepaalde gedagtes van hierdie Christelike humanis (of moet ons eerder sê: humanistiese Christen?) vir die algemene publiek ontsluit. Voordat die vertaalde teks in die boek weergegee word, het die outeur ses belangrike inleidende hoofstukke oor Erasmus ingesluit. Hierin verneem ons meer van Erasmus as skrywer en Hervormer; van sy groot liefde vir die Skrif; van sy persoonlike lewe asook sy groot voorliefde vir die Kerkvaders, veral Hieronimus; van sy weersin in die skolastieke teologie, asook van die invloed van sy twee vriende, Thomas More en veral John Colet. “Letterkunde”, het Erasmus gesê, “maak van ons mense, filosofie meer as mense, teologie maak van ons heiliges” (26).

Hoewel Erasmus aanvanklik 'n welwillende houding teenoor die Reformasie ingeneem het, het sy teologiese beskouings tog uiteindelik op 'n skeiding van die weë uitgeloop. Sy semi-Pelagiaanse benadering oor die vrye wil het hom byvoorbeeld in direkte konflik met Luther gebring. Hoewel hy voortdurend kritiek teen die (verwêreldliking) van die Katolieke Kerk uitgespreek het, het hy altyd 'n lidmaat van hierdie kerk gebly. Erasmus was uiteindelik 'n ireniese figuur.

Erasmus kon pragtige dinge skryf, byvoorbeeld die volgende: “Die één mikpunt van alle wetenskaplike studie, van alle filosofie, van alle welsprekendheid is dat ons Christus sal verstaan en sy heerlikheid sal verkondig. Dít is die een en enigste doel van alle geleerdheid en welsprekendheid” (43).

Ander skrywers wys egter daarop dat die Christus wat Erasmus voor oë gehad het, veral dié Een was van 'n Hemelse Leraar (die Bergrede) en die Groot Voorbeeld.

Erasmus het *Tot lof van dwaasheid* in 1509 in een week voltooi terwyl hy in More se huis in Bucklesbury, Londen, vertoef het, en sonder enige van sy naslaanwerke byderhand. Dit is seker nie een van sy belangrikste werke nie, maar wel sy mees gelese boek. Dis 'n meesterstuk van humor en ironie, waarin die wêreld as toneel van algemene dwaasheid uitgebeeld word – dwaasheid wat die lewe en die samelewing moontlik maak. Vrou Dwaasheid is aan die woord en haar satiriese kommentaar ontsien

niemand nie, ook nie Erasmus self nie. Vir kerklikes, geleerdes, wyses, vromes, koninklikes, mans en vroue is die lewe draaglik slegs omdat Dwaasheid hulle met haar gawes begunstig het.

Die boek is daarom ook deurspek met kritiek teen godsdienstige en kerklike misbruike van daardie tyd asook teen die skolastieke teoloë wat hulle besig gehou het met spitsvondige filosofiese redenasies en abstraksies aan die mense verkondig het wat hulle eerder van God weggelei as nadergetrek het (27). Die stelsel van aflate, die verering van heiliges, die lewe van monnike en algemene bygelowigheid – dit alles en veel meer het nie die skerp waarneming en kritiek van Erasmus ontsnap nie. Hy was sodoende op sy eie manier iets van 'n hervormer van-binnen-uit en nie van-buite-af nie.

Hierdie gekseerdery met veral teoloë en hooggeplaastes het skokgolwe deur Europa gestuur en weldra was *Tot lof van dwaasheid* een van die mees gelese boeke in Europa. En nou kan ons dit ook, danksy die vloeiende vertaling van De Villiers, in Afrikaans lees. Die waarde van die boek is verder verhoog deur die talle (verklarende) voetnote (eintlik kantnote). Protea Boekhuis het gesorg vir 'n glansuitgawe.

Is die boek vandag nog die moeite werd om te lees? Minstens wil dit die kerk voortdurend daaraan herinner om hom nie met beuselagtighede besig te hou nie, maar om die dinge te onderskei waarop dit wêrelik aankom, naamlik (vir ons) die evangelie van God se vrye genade in Jesus Christus en die koms van die koninkryk van God.

BUVTON. 2002. Raak betrokke by armoede. 'n Handleiding vir gemeentes en kleingroepe. Wellington : Lux Verbi.BM. 64 p. Prys: R52,95. ISBN 0 796 3007102.

Resensent: *B.J. de Klerk*
(Skool vir Kerkwetenskappe, PU vir CHO)

Hierdie boek is die vrug van 'n navorsingsgroep by BUVTON (Buro vir Voortgesette Teologiese Onderrig), gekoppel aan die Universiteit van Stellenbosch. Hierdie navorsingsgroep (Navorsingsgroep vir gemeente en gemeenskap) spits veral toe op die gemeente se betrokkenheid in die gemeenskap en daarom op gemeenskapsontwikkeling. Hierdie publikasie is die eerste in die reeks wat onder die gemeenskaplike noemer "Raak betrokke ..." uitgegee is. Juis omdat gemeentes dikwels so magteloos voel om die geweldige probleem van armoede die hoof te

bied, is hierdie handleiding 'n poging om aan gemeentes riglyne te bied om betrokke te raak om armoede in hulle gemeenskappe te bestry. Dit moet in samewerking met ander kerkgemeenskappe en gemeenskapsprojekte en -programme gedoen word.

Die vraag wat in die boek beantwoord word is: Hoe doen gemeentes dit? Die beginpunt lê by die bewusmaking van die gemeentes deur die verhale van armes aan lidmate voor te hou. Drie gevallestudies word aangrypend deur persone in hulle eie taal en idioom weergegee en daardeur kom die leser onder die indruk wat in die gemoed van die armes omgaan en hoe gekrenk die arme teenoor die kerke en hulle betrokkenheid in hulle lewe voel. Sara Monk ('n bergie) verwoord dit so: "As ons ma' net by die kêk ko' inkom, ma' sien, ons ka' mos nou nie ga' sit daa' waa' ammal met die mooi suits en dresses sit 'ie". Japie Slingervelder ('n blanke boemelaar met 'n B.A.-graad) vertel prontuit: "Weet julle wat is dit om in die asdrom te krap, so asof jy per ongeluk iets daarin laat val het, maar eintlik toebroodjies en visgraatmurg soek vir aandete."

In die handleiding word verder 'n kort ekskursie gemaak oor wat die Bybel oor armoede openbaar en watter kernwaardes kerke uit hierdie Skrifgedeeltes moet uitleef in hulle betrokkenheid by armes. Gemeentes moet dus eers behoorlik navorsing doen en steeds bly doen voor en tydens die uitreik na die armes in die gemeenskappe: versamel inligting oor behoeftes en teikengroepe, oor wie almal reeds betrokke is en waarby, wie die rolspelers en die begeleiers in die uitreik na armes moet wees en watter tipe projekte wat des kerks is, aangepak kan word. Riglyne word gegee oor projekbestuur ter wille van volhoubare uitkomst. Klem word veral gelê op die bou van verhoudings, omdat welwillendheid, opregte Christelike liefde onontbeerlik is om die gaping tussen gemeentes en armes wat kerklik ontwortel is te oorbrug. Die boek stel dit onomwonde dat die voorbereiding en bemagtiging van lidmate net gedoen kan word onder die kragtige leiding van die Heilige Gees.

Hierdie is 'n baanbrekerswerk wat gemeentes begelei om die eerste tree te gee om die nood van armes uit alle bevolkingsgroepe te probeer hanteer met die evangelie in woord en daad. Daarom is die riglyne nie sterk voorskriftelik nie, en soms nog 'n bietjie teoreties. Die boek behoort egter uitstekend daarin te slaag om gemeentes te motiveer. Die feite wat die navorsers stel, oortuig dat God die kerk roep om op 'n kerklike wyse armoede vir sy rekening te neem en veral aandag te gee aan die stigmatisering van die arme deur die geldelik ryker persoon en dalk self die gemeentes wat baie na binne werk. Daar gaan 'n roepstem uit – selfs na gemeentes wat finansieel om oorlewing veg. Die skrywers stel dit onomwonde dat dit 'n proses is wat geduld en volharding vra, omdat

daar nie dadelik resultate is nie. Armes sal nie in hulle armoedige klere skielik na die kerke begin stroom nie. Die eerste tree in hierdie proses is belangrik en hiervoor gee die boek belangrike riglyne. Dit gaan nie bloot om fisiese transformasie van armes se lewensomstandighede nie, maar die aandrag daarop dat mense self ook radikaal getransformeer raak.

Die boek is gefokus op gemeentes en kleiner groepe in die gemeente en is veral nuttig vir gemeenteleiers wat gedring voel om die liefde van Christus ten opsigte van armes hande en voete te gee.

VERHOEF, P.A. 2002. Teologiese temas: Só het ek geglo en glo ek nog. Stellenbosch : Stellenoord. 134 p. Prys: onbekend.

Resensent: J.H. van Wyk
(Pretoria)

Dat aftrede nie noodwendig saamhang met teologiese ledigheid nie, word bewys deur hierdie soveelste boek uit die pen van prof. P.A. Verhoef ná sy emeritering. Dit is 'n boek waarin veral die Ou-Testamentikus sal belangstel, maar wat ook vir die dogmatoloë en ander teologiese dissiplines belangrike riglyne bevat. Trouens, die laaste hoofstuk wat oor “gemengde huwelike” (*matrimonium mixtum*) handel, bespreek juis 'n baie belangrike etiese tema. In sy geheel gesien, handel die boek veral oor – soos hyself in die voorwoord vermeld – sy “beskouing van die Skrif en van die Ou-Testamentiese wetenskap”.

In sy “Verantwoording”, wat die nege hoofstukke voorafgaan, plaas die skrywer sy teologiese kaarte op tafel. Die volgende benaderings word deur hom afgewys: fundamentalisme, biblisisme, historisme (of liberalisme) en postmodernisme. Sy eie standpunt word daarna van hoofstuk tot hoofstuk ontvou.

Die volgende temas word agtereenvolgens bespreek. Die datum van skrywe of voordrag word tussen hakies vermeld:

- Gedagtes oor die Ou-Testamentiese teks (1950) (intreerede)
- Perspektiewe oor die Bybelse Teologie (1970)
- Skrifgesag en Skrifgebruik (1988)
- Die verhouding tussen die Ou en Nuwe Testament (nuut?)
- Die Ou Testament as geheel (1978)

- Agtergrondstudie belangrik vir die gesag en gebruik van die Skrif (1958)
- God se Woord as geskiedenis (nuut?)
- Nie-historiese gedeeltes van die Ou Testament (1958)
- Matrimonium mixtum (1961)

Die outeur posisioneer hom onverbloemd binne die Reformatoriese tradisie wat die Skrifleer betref. Hy handhaaf sonder meer die *gesag* van die Skrif, ook van die Ou Testament, iets wat vir hom onlosmaaklik verbind is aan die *openbaringskarakter* van die Skrif. Hy sien dit juis as 'n probleem by "'n aantal jong en uiters bekwame teoloë in Suid-Afrika" dat hulle onder andere die openbaringskarakter van die Skrif bevraagteken en daarmee sy gesag misken (3). Besondere klem word ook gelê op die *historisiteit* van die Skrifopenbaring. Dit is waar dat die Skrif (ook die Ou Testament) geen eksakte geskiedbeskrywing bevat nie, maar wel *heilsgeskiedenis* (81); tog is die historiese dimensie belangrik sodat gesê kan word dat "die Woord van God in die kled van die *geskiedenis* tot ons gekom het" (79). "Sonder die feitelikheid van die heilsgebeure is daar geen basis vir die prediking van die evangelie nie. Dit is juis die kern van die probleem van sowel die modernisme as die postmodernisme. Hulle skei heilsgebeure en verkondiging" (78).

Dit alles impliseer nie dat 'n vertrekpunt waarin die *Skrifgesag* aanvaar word, alle probleme eenvoudig oplos en dat *Skrifgebruik* eenvoudig 'n onbelangrike saak sou wees nie. Nee, "die gesag van die Skrif is onlosmaaklik verbind aan die korrekte verklaring en regte gebruik van God se Woord" (57). "Die Bybel moet korrek uitgelê word, want alleen dan is dit gesaghebbend" (35).

Die feit dat die Bybel die gesaghebbende Woord van God is, beteken nie dat die verstaansreëls vir die verskillende literatuursoorte geïgnoreer kan word nie. Immers, "nie alle aspekte van die inhoud van die Bybel is presies op dieselfde wyse bindend nie ... Heelwat in die Ou Testament is vir ons Christene nie meer normatief nie" (35). Daar is kontinuïteit maar ook diskontinuïteit tussen die twee testamente en die verskil tussen die twee moet in die Skrifverstaan verreken word: "die Ou Testament staan nie op dieselfde openbaringstrap as die Nuwe Testament nie" (51); daar is voortgang en óórgang tussen die testamente: "Ons kan nie die Ou-Testamentiese gegewens hanteer sonder om die lig van die Nuwe Testament daarop te laat val nie" (125). Ons preek ook nie so uit die Ou Testament nie. Die skrywer soek na 'n Christologiese ontknoping: "'n Preek uit die Ou Testament mag nie 'n Ou-Testamentiese preek wees nie. Dit moet elke keer, in aansluiting by die historiese omstandighede, in Christus ontsluit word" (85).

Die slothoofstuk, oor gemengde huwelike, wys hoe ver die skrywer sy tyd vooruit was. Die Bybel ken geen beperking op rasgemengde huwelike nie, slegs op geloofsgemengde huwelike. “Die Afrikaanse kerke het dus die perke van hulle profetiese getuienis oorskry, toe hulle by die owerheid daarop aangedring het om ’n ‘Wet op Verbod van Gemengde Huwelike’ in te stel” (125).

Hier en daar sou ’n mens wel kleiner kritiese vrae kon stel, byvoorbeeld hoe ernstig Van Ruler se standpunt – of liever: opmerking – oor die Nuwe Testament as “verklarende aanhangsel” van die Ou Testament geneem behoort te word (dit speel immers nie ’n beduidende rol in sy teologie nie) en of Barth die Ou en Nuwe Testament “gelykgeskakeel” het (48), maar in sy geheel gesien, het ons hier met weldeurdagte standpunte in ooreenstemming met die Reformatoriese tradisie te doen. Dit kan met groot vrug deur alle vakteoloë gelees word.

Muller, Piet, vert. 2002. Evangelie van Thomas. Pretoria : Protea Boekhuis. 48 p. Prys: R39,95. ISBN 1-86919-008-4.

Resensent: *F. van der Walt*
(Gereformeerde Kerk, Bellville-Oos)

Die *Evangelie van Thomas* is deel van die hoofsaaklik gnostiese geskryfte wat in 1945 naby die Egiptiese dorp Nag Hammadi ontdek is. Die volledige teks is in Kopties. Die “evangelie” bevat net gesegdes van Jesus en geen weergawe van wat Jesus gedoen het of wat met Hom gebeur het nie. Daar is 114 van hierdie “logia” wat telkens ingelui word met: “Jesus het gesê ...”

Die Afrikaanse vertaling is gedoen om saamgelees te word met *Die Nuwe Hervorming* (Piet Muller red., 2002). Volgens Muller neem die Evangelie van Tomas “al hoe meer in statuur toe”. Om dié stelling te staaf, verwys hy veral na die werk van die Jesus-seminaar.

Volgens hierdie werkgroep is die Evangelie van Tomas ’n belangrike dokument om ons nader te bring aan die ware historiese Jesus, toe Hy “nog net Jesus was”. Die veronderstelling is dat sy ander name en die duiding van sy kruisdood en opstanding eers later bygekom het. Hulle dateer die oorspronklike Evangelie van Tomas dan ook vroeg, ± 50 n.C.

Die werk van die Jesus-seminaar is egter onder ernstige verdenking. Hulle het niks werklik substansieel ingebring teen navorsers se bevinding

dat die Evangelie van Tomas gedateer moet word as ± 140 n.C. en dat dit duidelike tekens wys van gnostiese invloed nie.

Navorsers sal met die Koptiese teks werk. Wie egter op hoogte wil kom met die inhoud van die Evangelie van Tomas, kan dit doen met hierdie vertaling van Muller. Dit is in goeie Afrikaans. 'n Mens sou net wou vra waarom *Tomas* in hierdie vertaling met 'n "h" gespel word?

CLASEN, Ferdie. 2002. **Ek is 'n Christen! 'n Bybelse dagboek met 'n verskil vir mans.** Wellington : Lux Verbi.BM. Ongenommerd. Prys: R89,95.
ISBN 0 796 3009 92.

Resensent: *B.J. de Klerk*
(Skool vir Kerkwetenskappe, PU vir CHO)

Die afgelope tyd het daar ten minste drie dagboeke verskyn wat op die man toegespits is: Braam Hanekom se *Man met balans*; Johann Symington se *Man na God se hart*, en nou ook Ferdie Clasen se *Ek is 'n Christen!* Elkeen van hierdie dagboeke het 'n eie fokus en elkeen sou ook seker net soveel waarde hê vir die vrou. Dit kan veral van hierdie boek van Clasen gesê word. Sy fokus is op die verskil wat die man kan maak in sy eie omgewing, gesin en werkplek. Vanuit sy besondere toerusting laat hy telkens die klem val op die waarde van die erediens in die lewe van die man en dwing die leser om daarvoor te besin.

Clasen gaan van die vertrekpunt uit dat die Christenman anders is omdat hy aan Christus behoort. Daarom is die eerste deel van die dagboek daarop toegespits om die identiteit van die man weer op die voorgrond te stel. Voordat die man nie word wat hy in Christus is nie, kan hy nie verandering in die sin van reformasie bring nie. Clasen lei die man dus weer terug na die Bybelse waardes deur nie net met teksversies te werk nie, maar snitte uit Bybelboeke te maak. Hy pas ook die beginsel van Skrif-met-Skrif-vergelyking toe deurdat hy behalwe die kernvers (uit dieselfde Bybelboek vir enkele dae of weke) ook ander Skrifgedeeltes aangee vir elke dag. Hy gee dan 'n stewige verklaring van die gedeelte met goeie en konkrete toepassing vir die betrokke dag. By die dagstukkies is 'n aanduiding van waaroor dit in kerk gaan: bo-aan in twee woorde en aan die einde van die bladsy in 'n kernsin. 'n Boeiende deel gaan oor die sogenaamde sandputreëls. Hy beskryf die stukkies as: met God in die sandput. Daarmee dui Clasen aan dat die gelowige man soos 'n kleuter moet wees teenoor God en moet onthou dat die kinderlike gesindheid duidelike riglyne aan die man gee oor sy lewe voor God. By

elke dagstukkies is daar ook 'n enkele sin wat as riglyn dien vir gebed. Hierdie sin is altyd in die eerste persoon en in 'n sekere sin is dit jammer dat die man nie ook aangemoedig word om saam met en vir ander mans te bid nie. Wat tref in die gebedsriglyne is dat lesers gelei word om telkens 'n verbintenis voor God te maak.

Die dagboek bring die gelowige daartoe om betrokke te wees in God se wêreld, al is hy/sy nie van hierdie wêreld nie. Dit prikkel die gedagtes om nuut te dink oor die betrokke tyd waarop God ons in sy wêreld ingestuur het en om verantwoordelikhede te aanvaar om God te gehoorsaam en te doen waartoe Hy ons roep.

In 'n mark wat oorstrom word deur dagboeke is hierdie een tog uniek in die sin dat dit met Bybelboeke werk, dat dit die identiteit van die Christen herontdek en die leser tot nadenke dwing. Of dit met reg 'n dagboek *net vir mans* genoem kan word, is 'n ope vraag.